

Marcel Gerritsen voert de zoogkalveren stierenbrok met hoog eiwit: 'Alleen het allerbeste is goed genoeg voor jongvee'

melkveebedrijven is. 'Het opfokken van jongvee voor de zoogkoeienhouderij is vergelijkbaar met de melkveehouderij.' De soberheid die domineert bij het houden van de zoogkoeien is bij het jongvee echter niet van toepassing. 'Alleen het allerbeste is goed genoeg voor de jonge kalveren, in ieder geval tot éénjarige leeftijd', geeft Gerritsen aan. Hij noemt goed voeren en veel controleren op diarree en longproblemen in de eerste weken de belangrijkste items in de jongveeopfok. Op zijn zoogkoeienbedrijf in Maurik heeft hij veertig moederdieren. De kalveren die onder de koe lopen krijgen onbeperkt maïs, krachtvoer en hooi bijgevoerd om de maximale groei van de dieren te benutten. Elke dag de voerbak van de kalveren bijvullen noemt de vleesveehouder

Jeugd mét toek omst

Wegen van jongvee geeft noodzakelijke informatie over opfok

Ervaren zoogkoeienhouders weten dat er op de jongveeopfok niet bezuinigd mag worden. Kalveren, pinken en vaarzen moeten optimaal ontwikkeld hun loopbaan als zoogkoe kunnen beginnen.

Schaal één op het oog' en veel nattevingerwerk. De opfok van jongvee voor de zoogkoeienhouderij valt niet te toetsen aan goedgevulde tabellen of standaardadviezen. Grondsoort, intensiteit en afkalfleeftijd geven de specifieke koers aan bij veehouders die al pionierend de opfok van extensieve rassen zoals Limousin en Blonde d'Aquitaine ontdekken. 'Informatie uit Frankrijk is moeilijk los te laten op de Nederlandse houderij. Onze omstandigheden zijn heel anders. Door schade en schande word je wijs', reageren drie zoogkoeienhouders met verschillende uitgangspunten. Zij vertellen hoe ze de nieuwste generatie zoogkoeien klaarstomen. 'Voor de zoogkoeien is veel aandacht. Jongvee loopt het risico de vergeten groep te worden.'

Zelfde als melkvee

Verschillen in de opfok tussen zoogkoeienhouders zijn er genoeg, signaleert Marcel Gerritsen, die naast Blonde d'Aquitainefokker ook voervoorlichter op

het belangrijkste klusje in de zomer. 'Eerst krijgen ze stierenbrok want daar zit extra eiwit in, 130 DVE om precies te zijn.' Gerritsen schat dat de zoogkalveren dagelijks tussen anderhalf en twee kilo opnemen. Vanaf het spenen (op ongeveer zes maanden) vervangt de veehouder dit door een gewone A-brok waarvan de dieren tot een leeftijd van twaalf maanden maximaal twee kilo per dag krijgen. Het graslandbeheer is daarnaast behoorlijk intensief. Kunstmest en vroeg maaien zorgen voor kuilvoer dat richting de 900 VEM gaat. 'De jonge dieren kunnen heel goed met dit pittige gras omgaan. Oudere koeien kunnen daar niet tegen, die worden dun op de mest.' Vanaf één jaar moeten de Blondepinken van Gerritsen het op eigen kracht doen. Tot het kalven op ongeveer 32 maanden krijgen ze geen krachtvoer meer.

Onbeperkt krachtvoer

De opfok van de Limousindieren bij Jan Klijnjan en Henriëtte Sabel op de 'Hooge Stoep' kent nog een paar extra moeilijkheidsfactoren. Zij houden hun dieren in schraal natuurgebied en bovendien werken ze biologisch. De veehouders uit het Drentse Nieuw Balinge besparen geen cent op krachtvoer en mineralen. 'Als de dieren ziek worden of niet op gewicht zijn bij kalven, kost het nog veel meer', luidt de redenatie. Krachtvoer krijgen de Limousindieren in hun opfok volop. Als ze bij de koe lopen kunnen ze

net zoveel biologische A-brok opnemen als ze willen. Volgens Klijnjan betekent dat zo'n twee tot tweeënhalve kilo per dag. 'Onze weilanden zijn schraal en onbemest. De zoogkoeien zouden meer en betere melk geven als de ondergrond beter was. Dat verschil betalen we als het ware bij in krachtvoer aan de kalveren.' Aan het eind van de tien maanden durende zoogperiode kan de krachtvoeropname zelfs oplopen naar vijf kilo per dag. 'We merken het meteen als het gras opdraakt of als het slecht weer is, dan eten ze meer brok.' Als de dieren gespeend worden is het van belang de hoeveelheid krachtvoer gelijk te houden, meent Jan Klijnjan. 'Om de overgang zo soepel mogelijk te maken.' Daarnaast krijgen de dieren de beste kuil die er op het bedrijf aanwezig is. De krachtvoergift in de winterperiode van de pinken daalt tot zo'n anderhalve kilo A-brok, maar tot de dieren kalven op een leeftijd tussen 30 en 36 maanden blijft de kracht-

voergift een kilo per dag. 'Ze lopen in onbemest land en dan is bijvoeren noodzakelijk.' Voor de zoogkoeienhouders is het onbeperkt krachtvoer voeren geen discussiepunt. 'Die investering krijgen we met rente weer terug.' Jan Klijnjan geeft aan dat zijn dieren een eenmaal vertraagde groei niet meer inhalen. 'Bij gangbare bedrijven die met goed ruwvoer werken kunnen de dieren na het spenen in de winter een eventuele achterstand goedmaken. Met goed ruwvoer kun je bijsturen. Dat kan bij ons niet. We moeten alle groei die er op dat moment in de dieren zit volledig benutten.'

Doel op drie jaar kalven

De bedrijfsvoering van Hein Bakker zit tussen die van Marcel Gerritsen en Jan en Henriëtte in. Beperkingen kent zijn bedrijfsvoering niet, behalve dan het streven naar een zeer lage kostprijs. 'Ik ben geen fokker, maar vermeerderaar.' De zoogkalveren eten deze zomer een kilo krachtvoer per dag. In de winter krijgen ze naast onbeperkt kuilgras ook een kilo eiwitrijke brok. 'De afkalfleeftijd ligt bij ons op drie jaar', noemt Bakker het doel van zijn bedrijfsvoering. 'Dan is een langzame goedkope opfok het meest optimaal. Bij negentig zoogkoeien op zo'n 110 hectare is er ruwvoer genoeg en dus kiezen wij voor de extensieve opfok', aldus de veehouder uit Ambt Delden die aangeeft veel op gevoel te doen. 'En we moeten er geld aan overhouden. Als er bij honderd dieren geld bij moet, loopt het in de papieren.' Beperkingen kent de bedrijfsvoering niet alhoewel de Blondes van Bakker in het scharrelcircuit hun afzet vinden. Grasverzorging en kunstmestgift (ruim 200 kilo stikstof per hectare) zijn vergelijkbaar met de melkende collega's. 'Maar injecteren doe ik niet teveel op grasland. Koeien kunnen daar niet tegen en ik denk ook dat er een verband bestaat met méér gevallen van zonnebrand bij jongvee.' Wel kuilde Bakker dit jaar zeven hectare goede eerste snee (eind mei gemaaid) in voor het jongvee. 'Zodat ze de betere kwaliteit krijgen.'

Mineralen

Een andere noodzakelijke verzekeringspremie voor een ideale opfok is de mineralenvoorziening. Op de arme zandgronden bij Jan en Henriëtte vraagt dit extra aandacht. Maar liefst drie soorten liksteen staan de dieren hun leven lang ter beschikking: zout met selenium, fosfaat en een liksteen met mineralen en spore-elementen én extra koper. 'Je ziet dat de opname met sprongetjes gaat', geeft Jan Klijnjan aan. 'Afhankelijk van het land en het weer nemen de dieren van een bepaald blok wat meer of minder op.' De likstenen zijn niet echt smakelijk, geeft de zoogkoeienhouder aan. 'Er zit geen melasse in en dat moet ook niet, want dan krijg je luxeconsumptie.' Mogelijke tekorten van koper zijn in natuurgebie-

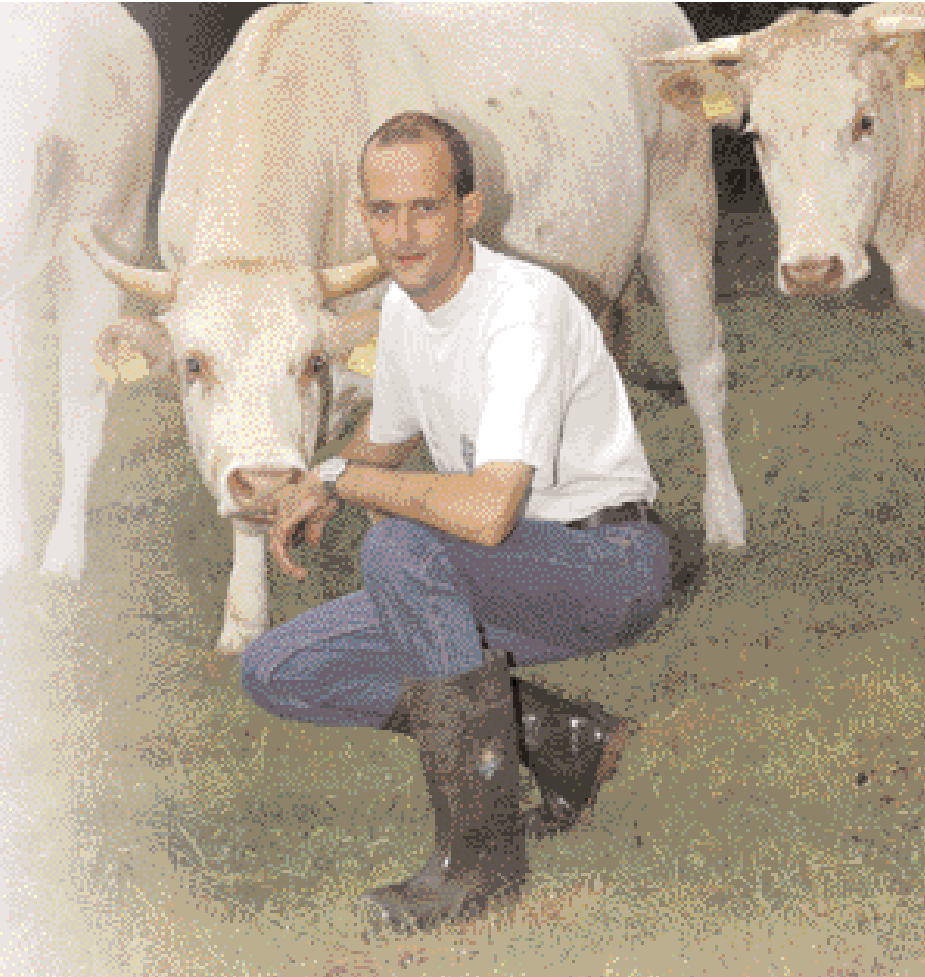

Bij Jan Klijnjan kunnen de dieren uit drie verschillende likstenen kiezen: 'Investeren in opfok krijg je met rente weer terug'

Hein Bakker neemt de tijd om zijn jongvee op te fokken: 'Bij drie jaar kalven kan ik kiezen voor een langzame, goedkope opfok'

den een bekend verschijnsel. Dof haar en onvoldoende ontwikkeling zijn de kenmerken van jongvee dat een kopertekort heeft. 'Als de dieren te klein zijn en te weinig maat hebben, kalven ze ook moeilijk af', verantwoordt Klijnjan zijn investering in de likstenen.

Gerritsen voert alleen mineralen aan de dieren die geen krachtvoer krijgen. 'Alleen gras of kuil dekt de behoefte aan mineralen onvoldoende en vooral in de winter voer ik consequent mineralen bij.' Hij strooit de mineralen in poedervorm over de maïs. 'Dan weet ik zeker dat de dieren het opnemen. Bij likstenen vraag ik me af of dieren het echt wel gaan ophalen als ze er behoefte aan hebben. Ik geloof er niet in dat de koe zichzelf stuurt.' Hij gebruikt jongveemineralen die ook melkveehouders gebruiken samen met krijt in de verhouding 2:1. 'Krijt is calcium en dat hebben groeiende dieren nodig om sterke botten te krijgen.' Hij verkiest de jongveemineralen boven mineralen voor droogstaande koeien. 'Die zijn meer gemaakt om melkziekte te voorkomen, maar daar hebben zoogkoeien geen last van.'

Wegen

Om de kwaliteit van de opfok te beoordelen, is het wegen van de kalveren onontbeerlijk. Het gewicht geeft de groei van de dieren aan en is daarmee een indicatie voor het management van de jongste generatie zoogkoeien. Gerritsen heeft pasgeleden een weegbox aangeschaft. 'Het is veel werk', verklaart hij het nog ontbreken van cijfers. 'Ik kan ook met het oog wel zien of de opfok goed verloopt.' Hij onderstreept wel het nut van de aanschaf van een weegbox om harde cijfers over groei en gewicht aan de opfok toe te kennen.

Bij de Hooge Stoep geeft de weegschaal een groei in de eerste tien maanden aan van 800 tot 900 gram voor vaarzen en 1000 tot 1100 gram voor stieren. 'Daar zit nog behoorlijk variatie in', geeft Jan Klijnjan aan. Hij is nog niet tevreden over de hoogte van deze groeicijfers. 'In Frankrijk bereiken ze tot aan het spenen een grotere groei.' Hij noemt getallen tussen 1400 en 1600 gram voor stieren. 'Maar die krijgen dan geplet graan en soja bijgevoerd terwijl er ook melkkoeien in het koppel lopen om voor meer melk te zorgen.' Klijnjan en Sabel schatten dat de vaarzen bij de eerste kalving ongeveer 550 kilo wegen. 'Een groei over de hele periode van tussen de 550 en 600 gram.'

Ontwormen

Het spenen is ook hét moment om een aantal preventieve maatregelen te nemen. Zo krijgen de dieren bij Henriëtte en Jan een ontwormingskuur. 'Pour-on, want we hebben een hekel aan prikken.' En komend jaar zal ook een behandeling tegen leverbot standaard in het opfokprogramma opgeno-

men worden. Alhoewel de Gezondheidsdienst voor Dieren de verwachting uitspreekt dat het geen leverbotjaar wordt, bespeuren de zoogkoeienhouders toch problemen. 'We hebben veel natte percelen en slootkanten.' Een behandeling in de bek via een drenchgun met Fasimex moet de leverbot op afstand houden. 'We laten in de opfok niets aan het toeval over', geeft Sabel aan. In de tweede zomerperiode gaan de dieren het weiland in met twee bolussen: een ontwormbolus en een met spore-elementen. Gerritsen ontwormt zelfs drie keer per jaar. Twee keer met een makkelijke drench in de zomerperiode. 'Dat is tien keer goedkoper dan spuiten.' En één keer bij het opstallen met een injectie die alle inwendige en uitwendige parasieten aanpakt. Dit jaar verwacht hij een hogere besmettingsdruk. 'We zullen wel uitkomen op drie keer ontwormen. Maar vorig jaar was het in de zomer niet nodig omdat er dankzij het droge weer minder besmettingsdruk was.'

Ook Bakker noemt ontwormen standaard in zijn opfokpakket. 'Er zijn veel middelen die je kunt gebruiken, maar een aantal daarvan is behoorlijk duur.' Een breed werkend middel tegen maag-, darm- en longwormen, mijten, horzels en luizen spuit hij twee keer per seizoen in. 'Leverbot is bij ons geen probleem, dus ik neem aan dat het wel goed gaat.' Echter een enting tegen pinkengriep doet de zoogkoeienhouder wél standaard. 'We hebben daar al eens problemen mee gehad en dan wil je dat risico nooit meer lopen.'

Alice Booij